

Daarom 'Nee!'

Redenen waarom u op 6 april 2015 tegen het EU associatieverdrag moet stemmen

Arjan van Dixhoorn, Pepijn van Houwelingen en Beata Supheert

Waarom dit referendum?

Op 6 april 2016 kan de kiesgerechtigde Nederlandse bevolking zich in een correctief raadgevend referendum uitspreken over de vraag:

Bent u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne?

Dit referendum is het eerste dat ooit op verzoek van een deel van de Nederlandse bevolking werd georganiseerd. In dit korte pamflet leggen wij uit waarom wij het initiatief tot dit referendum hebben genomen, en waarom wij als *Burgercomité-EU* (in 2014 voortgekomen uit het *Burgerforum-EU*) strijden voor een TEGEN-stem.

Waarom willen we dat de Nederlandse bevolking zich via een referendum uitspreekt over het associatieverdrag met Oekraïne? In ons in mei 2015 verschenen manifest *Aan het volk van Nederland* stellen we dat de EU een groot gevaar vormt voor onze vrijheid en democratie. We betogen dat onze politici en belangrijke instituties zoals de Raad van State niet langer het belang van de Nederlandse bevolking vertegenwoordigen, maar een vermeend 'Europees belang'. Dit fictief 'Europees belang' wordt niet door een Europees volk via verkiezingen geformuleerd, maar door politici, benoemde bestuurders, ambtenaren en lobbyisten. Stapje voor stapje en beetje bij beetje verheft zich boven ons een Europese superstaat. Deze staat in wording oefent dag in dag uit meer en meer macht over ons uit. Het referendum in 2005 over de Europese grondwet maakte kristalhelder dat de Nederlanders dat niet willen: bijna twee derde stemde op 1 juni 2005 tegen de 'Europese grondwet'. Toch werd deze grondwet onder een andere naam door ons parlement alsnog goedgekeurd. Inmiddels neemt de macht van de EU dagelijks verder toe, steeds opnieuw met instemming van onze regering en ons Parlement. Wat de Nederlanders daarvan vinden telt blijkbaar niet meer.

Wij vinden dat alles volstrekt onaanvaardbaar. Sinds 2012 proberen we daarom met alle wettelijke middelen die ons ter beschikking staan de Nederlandse bevolking te mobiliseren voordat het te laat is en Nederland als vrije democratie helemaal is opgeslokt door de EU. Volgens ons heeft Nederland alleen een democratische toekomst buiten de EU. We zijn daarom eerst met de coalitie *Burgerforum-EU* een burgerinitiatief gestart tegen de 'sluipende overdracht van bevoegdheden naar Brussel'. Binnen een paar weken hadden we hiervoor de benodigde 40.000 handtekeningen verzameld. In een plenair debat in de Tweede Kamer op 20 januari 2014 heeft het *Burgerforum-EU* het burgerinitiatief toegelicht. Onze eis dat er bij elke bevoegdheidsoverdracht naar Brussel eerst een referendum wordt uitgeschreven, werd in het debat door de toenmalig minister van Buitenlandse Zaken verworpen. Hij wees toen wel op de 'Wet Raadgevend Referendum' die het voor burgers mogelijk maakt een referendum aan te vragen over een wetsvoorstel dat door het parlement is aangenomen.

Deze wet trad op 1 juli 2015 in werking. Wij als burgers kunnen, op basis van deze wet, niet zelf een onderwerp voor een referendum aankaarten. We kunnen alleen wetten die door het parlement zijn aangenomen tegenhouden, dat wil zeggen als het parlement besluit de uitslag van het raadgevend

referendum te respecteren. Op dit moment is dit referendum het krachtigste middel dat ons, burgers van Nederland, in staat stelt het Europese integratieproces een halt toe te roepen. We hebben daarom besloten er zo snel mogelijk gebruik van te maken zodra er zich een wet zou aandienen die niet in het Nederlands belang is, maar integendeel de EU alleen maar machtiger en groter maakt.

De wet waarmee de Eerste Kamer op 7 juli 2015 het associatieverdrag van de EU met Oekraïne heeft goedgekeurd is zo'n wet. Op 10 juli 2015 werd deze wet referendabel en dezelfde dag nog zijn we samen met de website GeenStijl en het Forum voor Democratie onder de vlag van GeenPeil begonnen met het inzamelen van de benodigde 10.000 handtekeningen voor een 'inleidend verzoek'. Dit is ons gelukt en vervolgens hebben we, met dank ook aan honderden vrijwilligers, in slechts zes weken maar liefst 427.939 geldige handtekeningen verzameld, aanzienlijk meer dan de vereiste 300.000 handtekeningen. Het referendum zal op 6 april 2016 gehouden worden. In dit pamflet lichten we toe waarom het zo belangrijk is dat ook u op deze dag tegen dit associatieverdrag stemt. Een verdrag, dat alles behalve een simpel vrijhandelsverdrag is, zoals de voorstanders graag willen doen voorkomen.

Associatieverdrag is geen handelsverdrag maar een integratieverdrag

Volgens de voorstanders van dit verdrag is het niet meer dan een 'vrijhandelsverdrag' of hoogstens een 'samenwerkingsverdrag'. Ze verhullen daarmee de aard van dit verdrag op dezelfde manier als waarmee de aard van de EU zelf vaak wordt verhuld. In plaats van over een superstaat spreken voorstanders van de EU maar al te graag over Europese samenwerking. De boodschap daarvan is: weest u gerust, er is niets aan de hand om u druk over te maken. *Maar niets is minder waar.* Wie de verdragstekst leest ziet dat dit verdrag de opmaat is naar een volledige economische, politieke en culturele integratie van Oekraïne in de Europese Unie. Wij raden daarom iedereen aan in ieder geval de eerste 17 pagina's van de verdragstekst zelf te lezen, want daaruit blijkt klip en klaar dat dit associatieverdrag geen vrijhandelsverdrag, maar een *integratieverdrag* is. Het verdrag begint met een preambule waarin we onder andere het volgende kunnen lezen:

Bevestigend dat de Europese Unie de Europese ambities van Oekraïne erkent en de keuze voor Europa toejuicht.

Erkennend dat de gemeenschappelijke waarden waarop de Europese Unie is gebouwd – democratie, eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden en de rechtsstaat – ook essentiële elementen zijn van deze overeenkomst.

Erkennend dat de politieke associatie en de economische integratie van Oekraïne in de Europese Unie zullen afhangen van de vooruitgang bij de uitvoering van deze overeenkomst en de mate waarin Oekraïne kan zorgen dat de gemeenschappelijke waarden worden gerespecteerd, en van de vooruitgang bij de afstemming op de EU op politiek, economisch en juridisch vlak.

Wat lezen we hier? Het geformuleerde doel is niets minder dan de volledige economische, culturele en politieke integratie van Oekraïne in de Europese Unie. Het verdrag spreekt verder over 'juridische en institutionele hervormingen' die Oekraïne moet doorvoeren; over een 'gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid', 'militair-technische samenwerking', 'samenwerking inzake migratie,

asiel en grensbeheer' en het op termijn invoeren van een 'visumvrije regeling' voor 'de burgers van Oekraïne'.

Dit is veel, veel meer dan 'vrijhandel'. Van Dale definieert 'vrijhandel' als 'vrije handel, handel vrij van alle belemmeringen, met name van in- en uitvoerrechten'. Belemmeringen zijn er natuurlijk altijd. Regelgeving, bijvoorbeeld om de veiligheid van producten te garanderen is een belemmering voor vrijhandel net zoals het risico van valutaschommelingen. Dit zijn weliswaar belemmeringen maar geen 'vrijhandelsbelemmeringen'. Twee landen die een vrijhandelsovereenkomst sluiten spreken slechts af dat ze *extra* belemmeringen speciaal en alleen voor producten uit andere landen, met name invoer- en uitvoerrechten dus, afschaffen. De geciteerde teksten over 'gemeenschappelijke waarden', 'juridische hervormingen' en een 'gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid' hebben daar uiteraard helemaal niets mee te maken en gaan veel verder dan 'het bevorderen van vrijhandel' net zoals de 'financiële steun' die de Europese Unie Oekraïne in dit verdrag belooft.

Maar dit verdrag is ook veel meer dan zomaar een samenwerkingsverdrag. Werkelijk overal, op allerlei terreinen en in tientallen artikelen van het verdrag wordt gesproken over 'integratie', 'convergentie' en 'aanpassing' van Oekraïense wetgeving aan de Europese wetgeving. In totaal wordt het woord 'aanpassing' maar liefst 72 (!) keer in de verdragstekst genoemd. Uiteraard past Oekraïne zich daarbij altijd aan de regels van de Europese Unie aan, nooit andersom. De Europese Unie controleert of Oekraïne zijn wetgeving voldoende aanpast (artikel 475) en eist in het verdrag dat Oekraïne de EU 'van elke wijziging van zijn nationale wetgeving in kennis stelt' (artikel 57). Anders dan bij samenwerking of vrijhandel is de relatie geenszins gelijkwaardig en in zoverre is er dan ook overduidelijk geen sprake van samenwerking, maar van 'integratie' en wel van de Oekraïne in de Europese Unie (zij het vooralsnog zonder lidmaatschap).

Met dit zogenaamde 'vrijhandelsverdrag' belooft Oekraïne dus haar wetgeving op vrijwel alle terreinen aan te passen en in lijn te brengen met EU wetgeving. Oekraïne kan daar als niet-lid geen enkele invloed op uitoefenen! Deze integratie van Oekraïne in een politieke in plaats van een handelsunie is nu ook precies wat we keer op keer in dit verdrag zien gebeuren op alle mogelijke terreinen. Het is ondoenlijk alle artikelen te citeren waarin Oekraïne zich verplicht haar wetgeving aan te passen aan de Europese wetgeving, maar achter in dit boekje hebben we ter illustratie een paar voorbeelden opgenomen. Ondanks wat vele politici en zogenaamde experts hierover zeggen bestaat er bij ons geen enkele twijfel over dat dit associatieverdrag een integratieverdrag is dat als doel heeft Oekraïne te integreren in de EU. Wat denkt u wordt er anders in de verdragstekst bedoeld met de 'Europese ambities' van Oekraïne? Het staat bovendien ook op deze manier helder en openhartig omschreven in het eerste artikel van het verdrag zelf dat we hier integraal zullen citeren:

Artikel 1 Doelstellingen

1. Er wordt een associatie tot stand gebracht tussen de Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds.

2. Deze associatie heeft ten doel:

- a. geleidelijke toenadering tussen de partijen te bewerkstelligen op basis van gemeenschappelijke waarden en nauwe en geprivilegieerde banden, en de associatie*

van Oekraïne met het EU-beleid en de deelname aan programma's en agentschappen te vergroten;

- b. een passend kader voor een versterkte politieke dialoog tot stand te brengen over alle zaken van wederzijds belang;*
- c. vrede en stabiliteit te bevorderen, bewaren en versterken, zowel op regionaal als op internationaal niveau, in overeenstemming met de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties en van de Slotakte van Helsinki van 1975 van de Conferentie over veiligheid en samenwerking in Europa en met de doelstellingen van het Handvest van Parijs voor een Nieuw Europa van 1990;*
- d. de voorwaarden te scheppen voor versterkte economische en handelsrelaties in het licht van de geleidelijke integratie van Oekraïne in de interne markt van de EU, onder meer door het opzetten van een diepe en brede vrijhandelsruimte als bepaald in titel IV (Handel en daarmee verband houdende aangelegenheden) van deze Overeenkomst, en de inspanningen van Oekraïne te ondersteunen om de overgang naar een goed functionerende markteconomie te voltooien, onder meer door de wetgeving geleidelijk af te stemmen op de EU-wetgeving;*
- e. de samenwerking te versterken op het gebied van justitie, vrijheid en veiligheid, om zo de rechtsstaat en het respect voor de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te versterken;*
- f. de voorwaarden te scheppen voor steeds nauwere samenwerking op andere gebieden van wederzijds belang.*

Wie deze doelstellingen vergelijkt met de vele artikelen van het verdrag ziet dat in de uitwerking ervan Oekraïne de opdracht krijgt EU-wetgeving te implementeren op vele terreinen die niets met vrijhandel te maken hebben, maar met wetgeving, rechtspraak, politiek en beleid. Met dit verdrag gaat Oekraïne deelnemen aan EU-programma's, waaronder uiteraard ook veel steunprogramma's en agentschappen. Doel is niet alleen vrijhandel, maar 'de geleidelijke integratie van Oekraïne in de interne markt van de EU' en dit wordt onder andere bereikt door de wetgeving geleidelijk af te stemmen op de EU-wetgeving. Daarnaast wordt er samengewerkt op het gebied van veiligheid en justitie en beoogt men 'steeds nauwere samenwerking op andere gebieden van wederzijds belang'. 'Samenwerking' is hier dus een misleidend begrip, omdat Oekraïne eenzijdig geïntegreerd wordt in het Europese wetgevingskader en zo in feite onder EU curatele komt te staan.

De algemene formuleringen die daarvoor in artikel 1 van het verdrag gebruikt worden, stellen de uitvoerende macht van de EU in staat alle maatregelen te treffen die nodig zijn voor dit integratieproces. Met dit verdrag tekenen we dus een *blanco cheque* waarmee Oekraïne weliswaar (nog) geen (formeel) lid wordt van de EU, maar al wel op alle terreinen volledig in de EU kan worden geïntegreerd. Het lidmaatschap zelf is dan nog slechts een klein hobbeltje waarmee straks een feitelijke toestand – de integratie van Oekraïne in de EU - ook formeel wordt erkend door de andere lidstaten. Het mag geen verbazing wekken dat een Europees diplomaat vorig jaar heeft bevestigd dat met dit associatieverdrag Oekraïne voor 80% (!) EU-lid wordt, meer nog dan de Balkanlanden die

nota bene als kandidaat-leden geacht worden tot de EU toe te treden.¹ Als klap op de vuurpijl geeft de Europese Unie zelf aan dat het (zogenaamde) vrijhandelsgedeelte van dit associatieverdrag aanzienlijk verder gaat dan gebruikelijk is bij 'klassieke vrijhandelsverdragen', want zij karakteriseert het associatieverdrag met Oekraïne als volgt:

*The Association Agreement is a pioneering document: it is the first agreement based on political association between the EU and any of the Eastern Partnership countries, and is unprecedented in its breadth (number of areas covered) and depth (detail of commitments and timelines).*²

Dit associatieverdrag met Oekraïne, *aldus de EU zelf*, is dus een 'pioniersdocument', gebaseerd op een politieke (!) associatie en het verdrag is daarbij 'ongekend' (!) in zowel omvang als diepte. Het lijkt ons absoluut onhoudbaar en in flagrante strijd met de waarheid te beweren dat het hier gaat om een 'simpel handelsverdrag'.

Dit associatieverdrag opent de weg naar een volledige economische, politieke en culturele integratie van Oekraïne in de EU en daarmee dus automatisch ook naar een de facto EU-lidmaatschap van Oekraïne. Het verdrag vormt een *voorbereiding en voorportaal* naar uiteindelijk EU-lidmaatschap. Al decennia blijkt uit opiniepeilingen³ dat de meerderheid van de Nederlandse bevolking daar duidelijk tegen is. En met hele goede redenen.

Een associatieverdrag is een noodzakelijke, maar niet voldoende voorwaarde voor EU-lidmaatschap. De volgende Europese landen die de laatste decennia lid zijn geworden van de EU hadden eerst *allemaal* een associatieverdrag (het jaar waarop het associatieverdrag is gesloten staat steeds tussen haakjes): Bulgarije (1995), Cyprus (1973), Estland (1998), Griekenland (1961), Hongarije (1994), Kroatië (2005), Letland (1998), Litouwen (1998), Malta (1971), Polen (1994), Roemenië (1995), Slovenië (1999), Slowakije (1995), Tsjechië (1995).

Er zijn ook landen buiten Europa, zoals Zuid-Afrika en Israël, waarmee de Europese Unie een associatieverdrag heeft gesloten. Deze associatieverdragen zijn aanzienlijk korter dan het associatieverdrag met de Oekraïne. Ter vergelijking: het associatieverdrag met Oekraïne heeft 323 bladzijden, het associatieverdrag met Israël telt slechts 57 bladzijden. Belangrijker, in dit verdrag wordt slechts gesproken over een 'politieke dialoog' en vinden we nergens een tekst die ook maar enigszins lijkt op deze passage die we keer op keer in het associatieverdrag met de Oekraïne tegenkomen:

De partijen erkennen het belang van de aanpassing van de bestaande wetgeving van Oekraïne aan die van de Europese Unie. Oekraïne draagt er zorg voor dat zijn bestaande wetten en toekomstige wetgeving geleidelijk in overeenstemming met het EU-acquis worden gebracht.

Israël en Zuid-Afrika zullen bovendien natuurlijk geen lid worden simpelweg omdat ze niet in Europa liggen. Voor Turkije, dat sinds 1993 een associatieverdrag heeft, ligt dat anders omdat dit land door

¹ <https://euobserver.com/foreign/123574>

² http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/association_agreement/index_en.htm

³ <http://stukroodvlees.nl/publieke-opinie/de-grenzen-van-de-eu-lijken-bereikt-welke-landen-nederlanders-wel-en-niet-willen-toelaten-tot-de-eu/>

sommigen wel als een deel van Europa wordt gezien. De huidige vluchtelingen crisis heeft een mogelijk EU-lidmaatschap van Turkije dan ook recent weer op de agenda gezet. Vrijwel iedereen is het er echter over eens dat Oekraïne geografisch tot Europa behoort. Daarmee is het erg waarschijnlijk dat dit associatieverdrag in het geval van Oekraïne net zoals bij de bovengenoemde 14 landen uiteindelijk tot lidmaatschap zal leiden (de 'Europese ambitie' uit de preambule).

Daarbij komt dat zowel belangrijke EU-functionarissen zoals Barosso en Van Rompuy⁴ als Oekraïense diplomaten⁵ en politici keer op keer te kennen hebben gegeven dat ze graag zien dat de Oekraïne in de toekomst lid wordt van de EU. Het is overduidelijk dat dit de wens van de EU-bestuurders is en de inhoud van het verdrag zelf laat daar eigenlijk ook geen twijfel over bestaan. Wie de werkwijze van de EU de laatste decennia heeft gadeslagen kan er gevoeglijk en redelijkerwijs van uitgaan dat dit associatieverdrag zal resulteren in EU-lidmaatschap van Oekraïne. Net zoals dat de afgelopen decennia voor al die andere Europese landen het geval is geweest. Als we willen voorkomen dat we straks op een rijdende trein zitten waar we niet meer vanaf kunnen springen, moeten we op 6 april tegen dit verdrag stemmen. Dit is in ons eigen belang, want de integratie van Oekraïne in de EU zal het Nederlandse belang in de EU verder verkleinen ten voordele van groeiende geopolitieke ambities. En anders dan de voorstanders beweren, is ook voor Oekraïne zelf integratie, vooreerst zonder lidmaatschap, een hele slechte zaak. Waarom dat zo is zullen we hierna uitleggen.

Oekraïne is een failliet en door en door corrupt land

Oekraïne is op dit moment verwickeld in een burgeroorlog. Het land zit financieel compleet aan de grond en is zo goed als failliet. Sterker nog, er is slechts één land op deze planeet dat op dit moment grotere financiële problemen heeft en slechtere creditratings krijgt dan Griekenland en dat is Oekraïne.⁶ Met een creditrating 'Ca' (Moody's), het op twee na laagste niveau, heeft Oekraïne de slechtste creditrating ter wereld. Volgens Moody's is de kans op een overheidsbankroet 'zo goed als 100%'. Oekraïne is een straatarm land met een economie kleiner dan die van Noord-Holland⁷, waar de helft van de welvaart in handen is van 50 oligarchen, terwijl 25% van de mensen onder de armoedegrens leeft⁸ en de economie in 2014 met 15% en naar verwachting in 2015 met 9% zou krimpen.⁹ Dit is dus het land waarmee de EU en onze regering een associatieverdrag hebben getekend, waarin is opgenomen (artikel 453) dat Oekraïne in aanmerking komt '*voor financiële bijstand via de relevante EU-mechanismen en – instrumenten voor financiering*'. Hoe dom kunnen onze politieke leiders zijn, zeker na het financiële debacle met Griekenland? Nu al maakt de EU keer op keer miljarden over¹⁰ naar Oekraïne; in 2014 is door de EU 11 miljard euro steun toegezegd¹¹ aan een land in burgeroorlog en met een financieel zwart gat. U kunt raden hoe dat gaat als het associatieverdrag eenmaal van kracht wordt. De Nederlandse belastingbetaler heeft er dan weer een

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=m7iFNgtOLL4&feature=youtu.be>

⁵ <https://euobserver.com/foreign/26711>

⁶ <http://www.usatoday.com/story/money/business/2015/08/05/24-7-wall-st-countries-near-bankruptcy/31164239/>

⁷ <https://www.groene.nl/artikel/geenpeil>; en ook <http://www.nrc.nl/next/2016/01/26/economie-oekraïne-is-net-zo-groot-als-die-van-noo-1581058>

⁸ <https://www.groene.nl/artikel/in-oekraïne-werkt-europa-samen-met-oligarchen-en-fascisten>

⁹ http://www.europa-nu.nl/id/vjeveyp2hkjv/associatie_overeenkomst_eu_oekraïne#p3

¹⁰ <http://www.wsj.com/articles/eu-proposes-extra-2-billion-in-financial-support-for-ukraine-1420725108>

¹¹ <http://www.nu.nl/buitenland/3718509/eu-steunt-oekraïne-met-ruim-11-miljard-euro.html>

'goed doel' bij waarin onze miljarden kunnen verdwijnen zonder dat we op die uitgaven nog controle hebben.

Alsof dit niet al problematisch genoeg is staat Oekraïne daarnaast bekend vanwege wijdverspreide corruptie. Merkel eist dat deze corruptie wordt aangepakt¹², maar daar lijkt tot nu toe niet veel van terecht te komen. Net zoals de EU er de afgelopen decennia niet in is geslaagd om de corruptie in Italië, Griekenland of Roemenië een halt toe te roepen, integendeel. En dan zwijgen we nog over de toegenomen corruptie in de EU zelf, of in ons eigen land. Oekraïne staat samen met Kameroen, Iran, Nicaragua en Paraguay op plek 130 van dé corruptieranglijst¹³ en is dus een van de meest corrupte landen ter wereld. Er zijn slechts 38 landen corrupter dan Oekraïne. Deze corruptie is zowel bij de regering als de oppositie wijdverspreid.¹⁴ Onderzoeksjournalist Arno Wellens van *925.nl* heeft de vergaande corruptie, die reikt tot de hoogste regeringsniveaus in Kiev, en waar onder andere gasbelangen mee gemoeid zijn, in een serie artikelen nauwkeurig beschreven.¹⁵ Zo wordt voormalig en nu voortvluchtig minister Zlochevsky, die als milieuminister een gasconcessie tekende voor een bedrijf waar hij zelf aandeelhouder van was, gezocht voor corruptie.¹⁶ De belangenverstrengeling blijft niet beperkt tot Oekraïne, en daarmee wordt al een tipje van de sluier opgelicht van wat de toelating van steeds meer landen tot de EU voor gevolgen heeft voor de corruptie in de EU zelf. Zo krijgt Europarlementariër Guy Verhofstadt jaarlijks 190.000 euro van twee miljardairs die belang hebben bij gasboringen in Oekraïne.¹⁷

Het mag dan ook geen verbazing wekken dat volgens een studie van het Centraal Bureau voor de Statistiek van alle onderzochte Europese landen de Oekraïners het minste vertrouwen hebben in hun instituties (bijvoorbeeld rechterlijke macht en politie) in het algemeen en de politiek in het bijzonder.¹⁸ Het land valt aan alle kanten uit elkaar en is hard op weg een 'failed state' te worden. Een uitstekend artikel over de schrikbarende toestand waarin Oekraïne verkeert, is geschreven door Chris de Ploeg en verscheen in december 2014 in *De Groene Amsterdammer*.¹⁹ De Ploeg laat nauwgezet zien dat corrupte oligarchen, neoliberalen, conservatieven en zelfs fascisten erin geslaagd zijn na de coup de macht in het land te grijpen en andersdenkenden te onderdrukken. *En met zo'n land willen we een associatieverdrag sluiten?* Geloven we werkelijk dat de EU in staat is zo'n land terug op de been te brengen? Of moeten we niet veeleer vrezen dat het omgekeerde gebeurt en het gelobby, de corruptie, incompetentie en het ongecontroleerde geldverslinden binnen de EU erdoor versterkt zal worden?

¹² <http://www.elsevier.nl/Economie/nieuws/2015/10/Merkel-eist-aanpak-corruptie-Oekraïne-2703911W/>

¹³ <http://www.transparency.nl/2016/01/cpi-2015-ti/>

¹⁴ <http://www.bbc.com/news/world-europe-25305254>

¹⁵ <http://925.nl/archief/2015/09/16/oekraïense-oligarch-wil-zijn-land-wel-degelijk-de-eu-inrommelen-1/>

¹⁶ <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/prosecutors-put-zlochevsky-multimillionaire-ex-ecology-minister-on-wanted-list-377719.html>

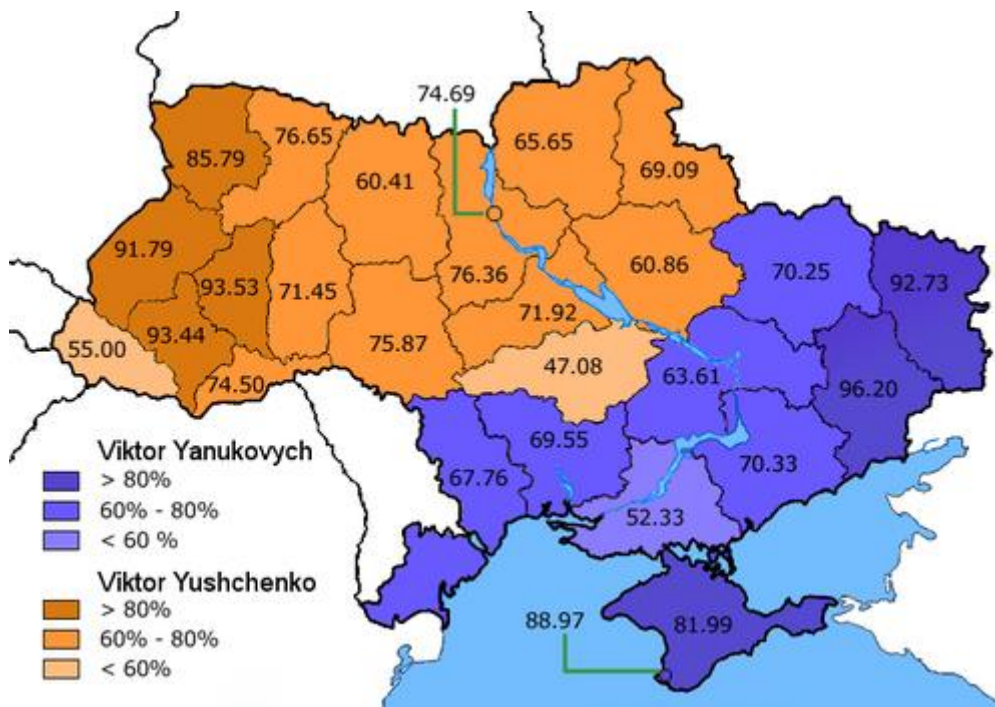
¹⁷ <http://925.nl/archief/2015/07/08/vvd-d66-en-guy-verhofstadt-werken-samen-met-moldavische-maffiabankier-om-grexit-te-stoppen-en-ttip-te-pushen-3/>

¹⁸ CBS (2010). *Sociale Samenhang: Participatie, Vertrouwen en Integratie*. Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

¹⁹ <https://www.groene.nl/artikel/in-oekraïne-werkt-europa-samen-met-oligarchen-en-fascisten>

In Oekraïne woedt een burgeroorlog

Oekraïne is niet alleen failliet en corrupt, het land is ook nog eens verwickeld in een burgeroorlog die op het moment van schrijven al 9.000 mensen het leven heeft gekost en waarvoor meer dan 2 miljoen mensen op de vlucht zijn geslagen.²⁰ In tegenstelling tot wat de EU-gezinde media beweren heeft dit conflict wel degelijk alle kenmerken van een burgeroorlog. Oekraïne, zo laten verkiezingsuitslagen duidelijk zien, was al voordat de gevechten begonnen hopeloos verdeeld. Grofweg is het deel ten westen van de rivier Dnjepr georiënteerd op het Westen en de EU, terwijl het oostelijk deel van de Oekraïne (de naam van het land betekent overigens letterlijk 'grensland') zich van oudsher meer verbonden voelt met Rusland. Een kaart van de uitslag van de presidentsverkiezingen in 2012 laat dit mooi zien.



Bron: <http://gondwanaland.com/mlog/2004/11/29/disunion-hopes/>

De verdreven president Yanukovych heeft zijn aanhang vooral in het oosten en zuiden van het land. In de Krim bijvoorbeeld stemde 82% voor hem. Yushchenko wordt vooral in het noorden en westen gesteund. Veelzeggend is dat inwoners van Oekraïne zich al voor de oorlog begon niet veilig met een Oekraïense vlag in de Donbass (het gebied in het oostelijk deel van het land dat nu in handen is van de rebellen) konden vertonen.

Hoe dan ook, een blik op het bovenstaande kaartje maakt duidelijk Oekraïne als land bijzonder verdeeld is. En het wrange is: het associatieverdrag zelf was uiteindelijk de aanleiding die de vlam in de pan deed slaan.²¹ Rusland oefende druk uit op president Yanukovych dit verdrag niet te tekenen. Druk uitoefenen, bijvoorbeeld door dreigen met intrekken van financiële steun is in het diplomatiek verkeer tussen staten de normaalste zaak van de wereld. De Verenigde Staten oefent op dergelijke

²⁰ <http://www.euronews.com/2015/04/22/ukraine-crisis-has-created-more-than-2-million-refugees-un-reports/>

²¹ <http://www.spiegel.de/international/europe/war-in-ukraine-a-result-of-misunderstandings-between-europe-and-russia-a-1004706.html>

wijze continue druk uit op andere landen. Veel minder geaccepteerd is de inmenging in binnenlandse aangelegenheden. Zeker in een zo verdeeld land als Oekraïne kan dit catastrofale gevolgen hebben. En dat is precies wat er is gebeurd (en nog steeds gaande is).

Op een uiterst delicaat moment, februari 2014, waarop de politieke instituties in Oekraïne maximaal onder druk stonden en de Oekraïense bevolking tot op het bot verdeeld was over het tekenen van dit associatieverdrag en de protesten op Maidan waren begonnen leek het de EU, bij monde van Europarlementariërs Verhofstadt en Van Baalen, een goed idee om naar het Maidan te reizen en de bevolking, namens de EU (dus ook ons!), op te roepen in opstand te komen tegen hun eigen democratisch gekozen regering. Oordeelt u zelf aan de hand van deze video.²² Stelt u zich eens voor dat Poetin op een plein in Barcelona de Cataloniërs zou oproepen in opstand te komen tegen 'het regime' in Madrid of de Nederlanders op het Malieveld in Den Haag zou toeschreeuwen om in opstand te komen tegen het Brusselse regime. De wereld zou te klein zijn.

Het resultaat is bekend. De hel brak los na deze EU-bemoeienis. De corrupte, maar democratisch gekozen regering werd verdreven, hoewel de helft (!) van de bevolking tegen de Maidanprotesten en de partij van Yanukovych ook vlak voor zijn val met 30% nog steeds het populairst was.²³ Met ander woorden er werd *een coup* gepleegd, onder andere met de gewelddadige steun van nazi-groeperingen waarbij, zo is nu uit academisch onderzoek gebleken, mogelijk niet de regering, maar demonstranten op hun eigen mensen schoten en een bloedbad aanrichtten.²⁴ Een nieuwe regering werd geïnstalleerd en een van de eerste maatregelen van het parlement was het proberen af te schaffen van een wet uit 2012 waarin naast het Oekraïens ook het Russisch als officiële taal werd erkend.²⁵ Het op Rusland gerichte deel kwam naar aanleiding van deze gewelddadige coup in opstand en een burgeroorlog was een feit.

Wat ieders aandeel in deze chaos ook is, feit is dat Oekraïne thans in een zeer instabiele situatie verkeert. Het opnemen van dit land in EU-invloedsfeer kan vergaande consequenties hebben, waarbij een directe confrontatie met Rusland niet uitgesloten is. Wat ieder verder ook van de Russische geopolitiek vindt, Nederland heeft geen enkel belang bij een confrontatiepolitiek. Evenmin heeft Nederland belang bij het verder aanwakkeren van de Oekraïense burgeroorlog.

Oekraïne als EU-modelkolonie

De EU heeft met haar imperialistische bemoeizucht al meer dan genoeg ellende aangericht in Oekraïne. De gedachte dat de EU en wij als Nederland dus ook, onze hand zouden moeten uitsteken met dit associatieverdrag dat al zoveel ellende heeft veroorzaakt, is *krankzinnig*. Het zal de verdeeldheid en de spanningen in het land alleen maar verder aanwakkeren. Alsof de (burger)oorlog nog niet genoeg is moet Oekraïne zich straks ook nog eens de status van 'EU-modelkolonie' laten welgevallen. Daarbij wordt het land door de EU gedwongen allerlei EU-wetgeving over te nemen. Bovendien moet het ook nog eens, in ruil voor financiële steun, gigantische bezuinigingsoperaties

²² <https://www.youtube.com/watch?v=rQnXo2HMriQ>

²³ <https://www.groene.nl/artikel/in-oekraïne-werkt-europa-samen-met-oligarchen-en-fascisten>

²⁴ <https://www.groene.nl/artikel/in-oekraïne-werkt-europa-samen-met-oligarchen-en-fascisten>

²⁵ <http://www.politifact.com/punditfact/statements/2014/mar/05/russia-today/russia-backed-american-news-network-offers-its-ow/>

doorvoeren en Westerse bedrijven tot haar markt moet toelaten (met ongetwijfeld catastrofale gevolgen voor de lokale bedrijvigheid die hiertegen niet kan concurreren), terwijl corrupte oligarchen de dans ontspringen.²⁶ Oekraïne verdient dit niet en we zouden ons ervoor moeten *schamen* in EU-verband een ander land in nood zo te *vernederen* en op de knieën te dwingen, zoals dat afgelopen zomer al eens met Griekenland is gebeurd. Oekraïne wordt straks, zoals het een kolonie betaamd, zelfs geacht de EU op de hoogte te stellen van ‘elke wijziging van zijn nationale wetgeving’ (artikel 56).

Wil dat zeggen dat wij tegen alle hulp en assistentie aan Oekraïne zijn? Nee, zeker niet per se, mocht het land daarom vragen. Maar bij dit associatieverdrag gaat het niet om hulp, het gaat hierbij om machtsuitbreiding van de Europese Unie. Nederlandse burgers zouden heel goed advies kunnen geven in Oekraïne zonder dat daarvoor een associatieverdrag hoeft te worden ondertekend, of beter gezegd, zonder dat Oekraïne als een kolonie in de EU moet worden geïntegreerd.

Gevolgen voor ons: meer instabiliteit, meer kosten, meer criminaliteit en nog meer EU

Maar, nog belangrijker, wij als Nederlanders verdienen dit al helemaal niet. Door het ondertekenen van dit verdrag verplichten we ons in EU-verband om een financieel zwart gat te ondersteunen. Ook wordt op termijn volgens artikel 19 van het verdrag een visumvrije regeling ingevoerd. Nederlandse winkeliers ondervinden nu al gigantische problemen met bendes afkomstig uit Oost-Europa die hier huizen, winkels en bedrijven komen leegroven (denk bijvoorbeeld aan de kaasboerderijen die nu het nieuwste doelwit zijn). Alleen in Mexico is de gederfde omzet door winkeldiefstal groter dan in ons land.²⁷ Onze winkeliers kunnen hun borst met de ondertekening van dit verdrag en zijn visumvrije regeling alvast natmaken en dan hebben we het nog niet eens over onze musea. Zoals bekend herbergt Oekraïne kunstrovers die in ons land hun slag hebben geslagen en daarbij, zo bericht de NOS althans, vermoedelijk ook nog eens gesteund worden door de Oekraïense geheime dienst.²⁸ Oekraïne staat verder bekend om drugs- en mensenhandel en heeft het grootste aantal hiv-geïnfecteerden van heel Europa.²⁹ Meer dan voldoende redenen dus om de toegang van Oekraïners tot ons land door middel van visa aan extra restricties te binden, maar met het ondertekenen van dit verdrag zal de EU op termijn deze restricties juist afschaffen.

De gedachte dat dit alles wordt gecompenseerd omdat Nederlandse ondernemers makkelijker hun producten kunnen exporteren naar de Oekraïne – een totaal failliet land, verwickeld in een burgeroorlog met een imploderende economie – is ronduit *lachwekkend*. Zoals gezegd, de economie van Oekraïne is een zinkend schip en is nu al kleiner dan die van Noord-Holland! Slechts 0,2% (!) van onze export gaat momenteel naar Oekraïne.³⁰ Het hoeft geen betoog dat Rusland een veel grotere en belangrijkere exportmarkt is voor het Nederlands bedrijfsleven dan Oekraïne. Dus *ook* vanuit het veel

²⁶ <https://www.groene.nl/artikel/in-oekraïne-werkt-europa-samen-met-oligarchen-en-fascisten>

²⁷ <http://www.volkskrant.nl/economie/nergens-ter-wereld-stelen-winkeldieven-meer-dan-in-nederland~a4178498/>

²⁸ <http://nos.nl/artikel/2073638-geheime-dienst-oekraïne-betrokken-bij-kunstroof-westfries-museum.html>

²⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/HIV/AIDS_in_Ukraine

³⁰ <https://www.groene.nl/artikel/geenpeil>

aangehaalde vermeende handelsperspectief geldt dat een keuze voor Oekraïne in plaats van Rusland voor Nederland een *bijzonder slechte deal is*. Bovendien, het idee dat je pas handel kunt drijven met een land als je er een vrijhandelsverdrag mee hebt afgesloten is een typische EU-leugen. Het financieel, economische en politiek failliete Griekenland, waarvan het bestuur nu feitelijk door de EU is overgenomen, biedt hier een interessante parallel. De toetreding van Griekenland tot de eurozone zou het Nederlands bedrijfsleven en dus Nederland zogenaamd ook veel geld gaan opleveren. Nu weten we dat Griekenland de producten die het van Nederland kocht achteraf gezien dus op de pof geleverd heeft gekregen. Enkele bedrijven hebben eraan verdiend, de burgers (in Nederland en Griekenland) betalen nu de rekening. Griekenland zal zijn gigantische staatschuld nooit kunnen terugbetalen. In vergelijking met Oekraïne is het failliete en door de EU uitgeklede Griekenland echter nog een toonbeeld van stabiliteit, beschaving en welvarendheid.

Voorstanders wijzen graag op de zogenaamde 'geopolitieke' implicaties van dit associatieverdrag. Als we dit verdrag niet zouden sluiten zouden we Oekraïne in de handen van Rusland drijven en Poetin steunen. Wat Poetin wil doen moet hij vooral zelf weten. We laten onze oren juist naar Poetin hangen als we het wel of niet tekenen van een verdrag met een ander land afhankelijk maken van wat Poetin hier wel of niet over zou denken. Het is een teken van zwakte en niet van kracht ons door anderen, in dat geval Poetin, te laten dicteren waar we al dan niet mee moeten instemmen. Het feit dat Rusland niet blij is met dit associatieverdrag betekent niet automatisch dat wij er wel blij mee moeten zijn. Net zoals het feit dat Rusland nu in Syrië vecht tegen IS niet betekent dat we IS automatisch tot onze bondgenoot moeten verklaren. Bovendien, wie weet, misschien lacht Poetin juist stilletjes in zijn vuistje dat de Europese Unie zo dom is een door en door corrupt, oligarchisch, instabiel en failliet land dat ook nog eens in een burgeroorlog verwickeld is met dit verdrag aan zich te binden, daarmee een paard van Troje binnen te halen en zo de eigen positie in de wereld verder te verzwakken ten gunste van onder andere Rusland. Als dat zo is spelen juist de 'nuttige idioten' die voor dit associatieverdrag pleiten zonder het te weten Poetin in de kaart.

Trouwens, het simplistische zwart-wit schema – EU goed, Rusland slecht – (het lijkt wel een B-film) is *kinderlijk* en niet serieus te nemen. Op zijn minst zijn er geen 'good guys' en 'bad guys' in deze burgeroorlog aan te wijzen en zijn Rusland en EU even schuldig aan het uitbreken ervan. Hoewel, als er dan toch per se een 'schuldige' moet worden aangewezen dan moeten we erkennen dat de Russische steun aan de rebellen in de Donbass-regio pas werd gegeven nadat de EU een deel van de bevolking had opgehitst en aangezet tot het plegen van een gewelddadige coup tegen een democratisch gekozen (zij het volstrekt corrupte) regering. Dat de EU, net als de VS, overal ter wereld maar zou moeten interveniëren om 'verlichting en democratie' te brengen (of gewoon om ordinaire geopolitieke redenen?), is een onder eurofielen welig tierend, hardnekkig en nauwelijks uit te roeien geloof. Deze vorm van neo-imperialisme, die nu in Oekraïne feitelijk tot een nieuwe vorm kolonialisme leidt, is een perverse omkering van de Europese waarden van vrede, democratie en recht waarvoor de EU zegt te strijden. Gezien het ontbreken van enig positief resultaat van EU-interventies binnen en buiten de EU zou non-interventie en bescheidenheid de EU-bestuurders, die in ons aller naam beweren te handelen, beter passen.

Maar omdat onze politici helaas niet over deze wijsheid beschikken, en hun gretige ogen op het verwerven van nieuwe wereldmacht hebben gericht, zullen wij als Nederlanders voor hen moeten besluiten dat we als lidstaat van de EU dit verdrag niet mogen ondertekenen. Het intrekken van het verdrag zou niet alleen voor onszelf het beste zijn, maar ook voor Oekraïne. Dat Rusland hier ook blij

mee zal zijn is alleen maar mooi meegenomen, want er is niets op tegen om vriendelijke relaties met Rusland te onderhouden. Waarom zouden we Rusland ontzeggen, wat we wel doen met een land als Saoedi-Arabië, dat begin dit jaar tientallen gevangen heeft onthoofd en waar vrouwen tweederangs burgers zijn en niet mogen stemmen? Onze geopolitieke les van de laatste jaren is trouwens een andere dan die van de eurofielen. Die les is dat Oekraïne, of het westen van het land dat nu leuk vindt of niet, een grensland is tussen het oosten van Europa en het westen van Rusland. Als Rusland zich niet met de spanningen die dat met zich meebrengt mag bemoeien, dan mag de EU dat evenmin. Het getuigt niet van wijsheid, en eerder van imperialistische overmoed om, met alle internationale onrust die er nu al is en de gigantische problemen die de EU nu intern en extern al heeft, de EU-invloedsfeer nog verder uit te breiden en zo nog meer spanningen te veroorzaken.

Daar komt tenslotte nog een overweging bij. In 2005 stemden de Nederlanders en de Fransen in referenda tegen de EU grondwet. Daarna werd diezelfde grondwet met minimale aanpassingen en onder de naam Verdrag van Lissabon in 2009 alsnog door onze regeringen ondertekend. Sindsdien (en vooral sinds de crisis) is de macht van de EU over de lidstaten steeds verder uitgebreid en geïntensiveerd, zonder dat dit ook maar een duidelijk voordeel heeft gebracht. De logica achter de voortdurende overdracht van nationale bevoegdheden naar het EU-niveau is vastgelegd in dit Verdrag van Lissabon: een steeds verdere eenwording - een *ever closer union* - van de Europese Unie, de vorming van een superstaat. Die logica wordt door de Nederlandse politieke en bestuurlijke instellingen als fundamentele wet erkend. Nederlandse burgers hebben daarover sinds 2005 niets meer te zeggen gehad. Dat geldt niet alleen voor de interne uitbreiding van de EU (oftewel de overdracht van nationale bevoegdheden naar Brussel). Het geldt ook voor de externe uitbreiding van de EU (oftewel de vergroting van het EU-territorium met steeds nieuwe lidstaten). Anders gezegd: we hebben niets meer te zeggen over wie we in onze politieke ruimte willen verwelkomen. Vanuit die politieke ruimte wordt ook op steeds meer terreinen en in steeds meer windstreken in de wereld, in onze naam, maar zonder dat wij daarover iets te zeggen hebben, macht uitgeoefend. Ten goede, beweren eurofielen. Ten onrechte, stellen wij daartegenover.

Nederlanders moeten zich dit goed bedenken: het associatieverdrag met Oekraïne betekent *ten eerste* dat wij politiek medeverantwoordelijke worden voor de integratie van een schurkenstaat in een door ons niet gewilde superstaat en voor de burgeroorlog die daar wordt gevoerd, alsmede voor de *proxyoorlog* met Rusland (d.w.z.: via Oekraïne vechten de VS en de EU op gewelddadige manier een geopolitiek conflict met Rusland uit). Het associatieverdrag betekent *ten tweede* ook dat we opnieuw moeten accepteren dat onze bestuurders beslissen hoe onze geopolitieke ruimte eruit ziet en wie onze 'medeburgers' zijn, en dat wij daarover niets meer te zeggen hebben. De specifieke kenmerken van dit associatieverdrag betekenen dat we niet alleen medeverantwoordelijk zijn voor de uitholling van onze eigen democratie, maar doordat Oekraïne volledig onder EU-curatele komt te staan (politiek, cultureel, economisch, militair) ook voor de uitholling van wat in Oekraïne aan democratie mocht zijn opgebouwd. Wat wij en de Oekraïners daarvoor terugkrijgen is een *coulissen-democratie*: de praatjes erover zijn fraai, maar de praktijk achter die praatjes is er een van neo-imperialisme en neokolonialisme.

Ten slotte, Nederlanders moeten zich door de uiterlijke domheid en onbenulligheid van het EU-optreden in de wereld niet in de luren laten leggen. Ook dit associatieverdrag versterkt de macht van de EU wederom op allerlei manieren en maakt het steeds moeilijker de kluwen die EU heet te begrijpen en te ontwarren. Door de invoering van dit verdrag neemt de EU-ambitie op het

wereldtoneel verder toe zonder dat wij daarover iets te zeggen hebben. De EU-ambtenaren en politici krijgen verder de kans zich ongecontroleerd op het wereldtoneel te bewegen. Dit soort van 'integratie' van Oekraïne (die neerkomt op een onder-curatele-stelling die veel doet denken aan Griekenland) versterkt daarmee ook de EU-instrumenten om de bevoegdheid van de eigen lidstaten verder uit te hollen en de politieke invloed van Europese bevolkingen steeds verder in te perken. Gezien het gebrek aan succes van de EU om corruptie in haar lidstaten te bestrijden, mogen we verwachten dat door zich in de corrupte Oekraïense politieke en zakelijke wereld te mengen de EU en dus ook Nederland zelf verder besmet zullen raken en corrupter worden dan ze (zeker op politiek en ambtelijk niveau en het niveau van de grote bedrijven) zelf al zijn. Dit oordeel klinkt misschien hard, maar de feiten over de EU en over Nederland in de EU laten geen andere conclusie toe. Het lijdt geen enkele twijfel dat Nederlanders dit helemaal niet willen. Om deze *waan* een halt toe te roepen moeten Nederlanders die wil natuurlijk wel kunnen uiten. En laat nu het referendum uitgevonden zijn om over concrete kwesties een scherp oordeel te vellen.

Het referendum zelf

Behalve de machtsuitbreiding van de EU (in het algemeen en in Oekraïne in het bijzonder) is ook het referendum zelf als nieuw democratisch instrument in Nederland onvermijdelijk onderdeel van de campagne. Daarbij is het belangrijk op te merken dat een overgrote meerderheid in ons land al decennialang in enquêtes te kennen geeft het wenselijk te vinden dat Nederlanders via referenda direct betrokken worden bij het nemen van (belangrijke) politieke beslissingen. Er is in Nederland sinds 1971 veel steun voor de directe democratie en invoering van (bindende) referenda gemeten, en die steun ligt sinds de jaren 1990 op een constant hoog niveau: 80% van de bevolking steunt het houden van referenda over belangrijke beslissingen.

Een sterke voorkeur voor directe invloed op het politiek proces is dus niet nieuw en ze is ook zeker niet typisch Nederlands. Onderzoek wijst uit dat ook in andere landen burgers zelf en direct invloed willen kunnen uitoefenen op besluitvorming. Sterker, onderzoek laat zien dat de legitimiteit van de genomen besluiten alleen vergroot wordt met directe invloed daarop. Zonder directe invloed werkt inspraak zelfs eerder averechts.³¹ De Ombudsman concludeert echter in de studie getiteld 'We gooien het de inspraak in'³² dat inspraak in Nederland vaak nauwelijks ruimte biedt aan burgers voor het uitoefenen van directe invloed op de besluitvorming.

En daar is wel behoefte aan. Eens in de vier jaar op een politieke partij stemmen is niet van deze tijd, waarin de oude partijideologieën een steeds minder belangrijke rol spelen, alleen al omdat ze op veel vragen geen antwoord bieden (of sterker nog, veel kwesties helemaal niet zien). Men kan immers slechts op één partijprogramma stemmen waarin allerlei concrete zaken met elkaar vermengd zijn, en waar men het op onderdelen wel, en andere onderdelen niet mee eens is. Problematischer is nog dat onderdelen tijdens een formatie worden uitgeruild tegen punten van andere partijen. Met een beetje pech, *en die pech hebben Nederlanders heel vaak*, krijg je bij dat uitruilen zo twee keer iets

³¹ Ulbig, S. (2008). Voice is not Enough. In: *Public opinion quarterly*, jg. 72, nr. 3, p. 523-539.

³² Van den Helden, W., J. Dekker, P. Van Dorst en J. Govers-Vreeburg (2009). *We gooien het de inspraak in*. Den Haag: De Nationale Ombudsman.

wat je niet wilt: bijvoorbeeld de aanschaf van de JSF én extra geld voor ontwikkelingssamenwerking in een uitrust die de PvdA en VVD in staat stelt samen een coalitie te vormen. En dit geldt nog meer met betrekking tot de EU: een van de allergrootste politieke feiten van de afgelopen jaren (het opgeven van de Nederlandse soevereiniteit) is sowieso *nooit* een fatsoenlijk onderwerp van een verkiezingscampagne geweest.

Nog sterker: terwijl alle traditionele partijen die de regeringen hebben geleverd de Europese integratie volledig en principieel steunen, is de steun voor de EU onder de Nederlandse burgers steeds verder afgenomen. Zo is de politieke consensus op cruciale dossiers als de Europese politieke integratie en territoriale expansie langzaam maar zeker steeds verder afgedreven van de wensen van de Nederlandse bevolking als geheel. Dat is in 2005 bij het referendum over de Europese grondwet heel duidelijk gebleken, en dat zal ongetwijfeld op 6 april 2016, bijna elf jaar later, bij het referendum over het associatieverdrag met Oekraïne, opnieuw pijnlijk blijken.

De oude ideologieën (met hun oude problemen) betekenen steeds minder. De politieke partijen die zich vroeger op die ideologieën baseerden kunnen nu niet langer geloofwaardig claimen dat ze hun kiezers op basis hiervan kunnen vertegenwoordigen, zeker niet wanneer ze die ideologische veren steeds meer afschudden. Nederlandse burgers zijn ook steeds mondiger en hoger opgeleid, en met de opkomst van het internet, hebben ze ook nog eens meer informatiebronnen tot hun beschikking dan ooit. In deze situatie is het niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk dat zij, naast het eens in de vier jaar stemmen op een politieke partij, over belangrijke concrete politieke onderwerpen meer en meer direct per referendum kunnen stemmen, zoals ook in Zwitserland de bevolking dat al jaar en dag doet. En waarom zouden de Zwitsers dat wel frank en vrij kunnen en de Nederlanders niet? Het mag intussen geen verbazing wekken dat steeds minder burgers zich kunnen identificeren met een politieke partij. Kon een paar decennia geleden de helft van de bevolking zich nog identificeren met een partij, nu is dat nog maar een kwart! Oftewel: 25% van de Nederlanders hebben nog vertrouwen in het bestaande partijstelsel, en 80% van ons wil de invoering van een referendumsysteem.

En laten we het veel gehoorde tegenargument eens omkeren. Want als het inderdaad te ingewikkeld zou zijn om over één concreet onderwerp te stemmen, dan is het zeker veel te moeilijk om - tijdens algemene verkiezingen - over een partijprogramma met alle mogelijke onderwerpen in één keer te stemmen. Bovendien betekent zo'n 'algemene stem' vanwege de uitrustpolitiek in coalitie-onderhandelingen na de verkiezingen zo goed als niets. De kiezer moet dus naast die complexiteit van onderwerpen in een partijprogramma ook nog allerlei strategische overwegingen meenemen in de uiteindelijke keuze. Vanuit elk perspectief bekeken (principieel en praktisch) is het referendum dus een prachtig alternatief voor verkiezingen als aanvulling op de vertegenwoordigende democratie. Kiezers kunnen dan immers direct hun stem laten horen over concrete besluiten. Als dit te moeilijk zou zijn dan moet men consequent zijn en ervoor pleiten de democratie te vervangen door een technocratie. Een argument dat overigens in eurofiele kringen steeds vaker, soms meer en soms minder bedekt, te horen is. Principiële bezwaren tegen referenda zijn uiteindelijk ook principiële bezwaren tegen de democratie. Daarbij komt dat de praktijk in Zwitserland (en elders) uitwijst uit dat referenda prima kunnen werken.

Nederlanders zijn slim genoeg. Bovendien is de massa (waartoe overigens ironisch genoeg ook elke politicus en wetenschapper zelf net zo goed toebehoort) niet alleen emotioneel, zoals het oude

argument wil³³ maar, zo heeft recenter onderzoek keer op keer aangetoond, ook heel verstandig.³⁴ Veel verstandiger in ieder geval dan onze politici die bovendien vaak vanwege fractiediscipline, partijbelangen en specialisatie niet in staat zijn vrij en naar eigen inzicht en oordeel te stemmen. Daarbij komt dat de kiezer heel goed weet dat dit oordeel ook nog eens gecorrumpeerd wordt door bijkomende belangen, zoals het vooruitzicht op een toekomstig en goed betaald politieke baan bij de EU in Brussel, bij een van de grote multinationals of elders in het Nederlandse bestuurlijke systeem. We weten inmiddels heel goed dat onze politici onder druk van hun partij het eigen verstand nauwelijks gebruiken en wets- en verdragsteksten niet (hoeven te) lezen. Ook dat heeft dit referendum pijnlijk aangetoond.³⁵ Nog bedreigender dan de banencarroussel is wat we in ons manifest³⁶ hebben aangetoond: de Nederlandse politici en ambtenaren denken niet langer in het Nederlands belang (al spreken ze er nog wel over), meer en meer vertegenwoordigen ze een fictief 'Europees belang'.

Een recent voorbeeld hiervan is het derde steunpakket van 86 miljard euro dat Nederland aan Griekenland heeft gegeven. Ondanks duidelijke beloften van de VVD aan haar kiezers dat er 'geen cent meer naar Griekenland' zou gaan, is de partij als puntje bij paaltje kwam als een blad aan de boom omgedraaid. Wat is de bizarre rechtvaardiging? 'Het heeft niet zoveel zin als Nederland alleen komt te staan'.³⁷ Dat wil dus zeggen dat de VVD (en voor andere eurofiele partijen geldt dat natuurlijk idem dito) zwart op wit te kennen geeft bij voorbaat niet het belang van Nederland (door hen zelf aan kiezers voorgelegd en door die kiezers door hun stem bekrachtigd!) tot het uiterste te verdedigen. Integendeel, de VVD denkt direct in termen van de verwachte uitkomst van het Europese debat waaraan natuurlijk alleen regeringsleiders, ambtenaren (en niet te vergeten de lobbyisten) deelnemen. Toch is het volgens onze grondwet (en zeker ook volgens de Nederlanders zelf) nog altijd zo dat onze parlementsleden er voor, door en namens *ons* zitten en niet namens een fictieve 'Europeaan'. Nog minder mogen politici hun eigen kiezers 'vertegenwoordigen' door een fictief 'Europees belang' als leidraad nemen.

Zulk 'Europees' gedrag is niets minder dan *kiezersbedrog én landverraad*. En het is natuurlijk ook *volslagen idioot*. Want ook in veel andere Europese landen, bijvoorbeeld Finland en Duitsland, was er grote weerzin tegen dit derde steunpakket. Ook daar stemden politici blijkbaar voor omdat ze 'niet alleen willen komen te staan'. Omdat men zo niet meer voor het eigen landsbelang en dat van de eigen kiezers durft op te komen is het inderdaad zo dat het enige land dat dit wel doet 'alleen komt te staan': dat is dus een 'selffulfilling prophecy'. Dit soort groteske toestanden bewijst nog maar eens dat de vertegenwoordigende democratie in Nederland zijn werk niet meer kan en wil doen: namelijk de opvattingen van de Nederlanders over 'ons belang' vertegenwoordigen. Zo vertegenwoordigt ze dus steeds meer niet ons, maar een fictief 'EU-belang'. En inderdaad: de steeds verdere uitbreiding van de EU-ruimte, intern en extern, versterkt dat effectief jaar op jaar. Een NEE tegen het associatieverdrag is dan ook een laatste redmiddel voor de Nederlanders om niet alleen het verdrag zelf maar ook de achterliggende uitbreidingslogica een halt toe te roepen.

³³ Zoals het oude en veelgehoorde argument tegen meer volksinvloed wil, zie ook Le Bon, G. (2002). *The Crowd*. New York: Dover Publications (eerste Franse druk 1898).

³⁴ Surowiecki, J. (2005). *The Wisdom of Crowds*. New York: Anchor Books.

³⁵ <http://www.volkskrant.nl/opinie/hoe-goed-is-het-associatieverdrag-eigenlijk-gelezen~a4162552/>

³⁶ Van Dixhoorn, A. en P. van Houwelingen (2015). *Aan het volk van Nederland*. Groningen: De Blauwe Tijger.

³⁷ <http://www.volkskrant.nl/binnenland/vvd-schoorvoetend-akkoord-met-steunpakket-grieken~a4123990/>

Daarom is het werkelijk essentieel dat de Nederlandse kiezer op 6 april 2016 eindelijk in staat wordt gesteld om zelf tot een soeverein oordeel VOOR of TEGEN te kunnen komen. Autonoom, en zonder bemiddeling van politici die het democratisch proces alleen maar frustreren. Het spreekt voor zich dat dit oordeel op allerlei manieren kwalitatief veel beter zal zijn dan dat van de politici die ons menen te vertegenwoordigen. Inderdaad, niet elke Nederlander zal het complete verdrag lezen. Dat hebben trouwens onze politici ook niet gedaan – Alexander Pechtold was zelfs zo sportief dit voor de camera toe te geven.³⁸ Dat zij dat niet hebben gedaan zou kunnen verklaren waarom er, heel gênant in de huidige oorlogscontext en de Russische annexatie van de Krim, in de preambule van het verdrag gesproken wordt over ‘institutionele heroveringen’ in plaats van ‘institutionele hervormingen’ door Oekraïne. Het is trouwens ook niet nodig dat iedereen het hele verdrag leest. In aanloop naar het referendum zal er, dat is tenminste te hopen, een uitgebreide discussie in de media plaatsvinden over het associatieverdrag waaraan (zelfbenoemde) experts, columnisten, politici, journalisten en ja, ook Nederlandse burgers, allemaal een bijdrage zullen leveren. Dit proces van publieke opinie- en wilsvorming stelt ook diegenen die het verdrag niet hebben gelezen, maar wel het nieuws volgen, in staat tot een eigen oordeel te komen. Een oordeel waar ze 6 april blijk van kunnen geven door hun stem uit te brengen in het referendum.

Maar kan dat wel, zo’n ‘ongenuanceerd’ oordeel, waarbij je alleen maar ‘ja’ of ‘nee’ kunt stemmen, zeker bij zo’n belangrijk verdrag? Wie zich door dat argument voelt aangesproken moet zich goed bedenken dat onze politici uiteindelijk ook slechts voor of tegen een wetsvoorstel kunnen stemmen. Daarbij zit de Eerste Kamer, die officieel geen recht van amendement heeft, in exact dezelfde positie als de Nederlandse kiezer tijdens een referendum. Hebt u senatoren uit deze ‘Kamer van reflectie’ al eens horen klagen dat hun werk ‘ongenuanceerd’ is omdat ze slechts voor of tegen een wetsvoorstel mogen stemmen? Waarom zou dat bij referenda dan ineens wel het geval zijn? Daarbij komt nog een veel fundamentele kwestie; soevereiniteit is namelijk precies dat: beslissen of je iets wel of niet wilt. Die soevereiniteit wordt ons als Nederlandse bevolking maar al te veel ontzegd. Op 6 april 2016 kunnen we dat soevereine recht nog eens uitoefenen: willen we ons als lidstaat van een EU (die we in de huidige vorm in 2005 in een referendum hebben afgewezen) in 2016 wel of niet associëren met Oekraïne?

Sommigen zullen zich afvragen of referenda ‘leiderschap’ niet onmogelijk maken. Vandaag de dag zeggen onze politici immers opvallend vaak, wanneer ze onpopulaire (of door de bevolking niet gewilde) besluiten nemen, dat het belangrijk is ‘leiderschap te tonen’. Zo proberen ze hun slechte besluiten van glans te voorzien (misschien omdat ze dit in leiderschapscursussen leren, of omdat ze abusievelijk uit enquêtes afleiden dat de bevolking dit soort autoritair leiderschap graag wil). In die opvatting zijn voorbeeldige ‘leiders’ degenen die zich niets gelegen laten aan opiniepeilingen en de belangen van hun volk. *Dat is een definitie die past bij dictators*. Echte leiders zijn mensen die, op basis van hun gezag (niet hun macht dus!) erin slagen een groep, uit eigen wil, hun kant op te doen laten bewegen. Of zij zijn leiders die zich, gebonden wetend aan hun belofte, de opdracht die ze van hun bevolking hebben gekregen naar eer en geweten proberen uit te voeren en de omstandigheden daarnaar proberen te buigen. Dat soort van leiders hebben wij zeker vandaag *zeker niet*. In beide gevallen vereist leiderschap niet dat de ‘leider’ regeert tegen de wil van zijn of haar eigen volk in, maar, na openhartige consultatie en duidelijke afstemming juist met vrijwillige steun van de

³⁸ https://www.youtube.com/watch?v=EPIPL_herD4 (3:15)

meerderheid van het volk. Zulk leiderschap gaat heel goed samen met vormen van directe democratie. Sterker nog, het gedijt het beste in zulke vormen.

Een doorgedrukt besluit dat niet op de steun van de meerderheid van de bevolking kan rekenen is óf niet goed uitgelegd en verdedigd óf het is een slecht besluit dat sowieso niet genomen had moeten worden. In beide gevallen zijn de politici slechte leiders. Laat dit helder zijn: politici die zich tegen referenda keren 'omdat ze als leiders niet achter, maar voor het volk uit willen lopen' zijn geen democratische leiders, maar leiders die niet weten hoe ze hun achterban moeten overtuigen of daarvoor zelfs geen andere argumenten hebben dan hun eigen wil, wens, droom of euro-ideologie.

Na 6 april: wat bij een nee?

Zeker als er voldoende stembussen in elke gemeente worden geplaatst, hebben we er alle vertrouwen in dat de opkomsthempel van 30% gehaald zal worden. Het is in democratisch opzicht te gek voor woorden dat bij dit referendum waarbij ook een opkomsthempel geldt, bezuinigd wordt op het aantal stembureaus. Dit om een paar miljoen te besparen, terwijl Nederland altijd vooraan staat om als eerste honderden miljoenen naheffing naar Brussel of miljarden naar Griekenland over te boeken. Als Burgercomité-EU zullen we, in de GeenPeil-coalitie met het Forum voor Democratie en GeenStijl, in ieder geval alles in werking stellen om te zorgen dat iedereen (dus niet alleen mobiele mensen met een auto, maar ook jongeren, ouderen en gehandicapten), in staat worden gesteld hun stem uit te brengen. Als het moet, en het moet blijkbaar, nodigen we waarnemers uit andere landen uit om de gang van zaken te observeren.

Wij als Burgercomité-EU zullen, als eerste initiatiefnemers van dit referendum, een campagne voeren voor een NEE tegen dit associatieverdrag. We zijn blij dat de Nederlanders daarover in hun collectieve wijsheid, na een grondig publiek debat, op 6 april een definitief en soeverein oordeel mogen geven. Formeel, want het referendum is slechts raadgevend, mag dit oordeel weliswaar door de regering genegeerd worden. Vanuit een democratisch oogpunt, en zeker gezien de gang van zaken tussen 2005 en 2009, is dat natuurlijk **absoluut niet legitiem**. Het verdrag **moet** bij een tegenstem **verworpen** worden en een eventueel nieuw verdrag moet na ongetwijfeld jaren van onderhandelen weer aan de Nederlandse bevolking worden voorgelegd. We zullen dan, afhankelijk van de inhoud van het verdrag, opnieuw proberen de wettelijk benodigde hoeveelheid handtekeningen voor een raadgevend referendum te verzamelen.

Een rechtsgeldige 'nee-stem' op 6 april zal, dat is zeker, een *cruciaal moment* zijn in de Nederlandse politiek en een voldongen feit scheppen waarvan het staatsrechtelijk en politiek belang nauwelijks onderschat kan worden. Alleen daarom is het al van belang dat zoveel mogelijk Nederlanders tegen dit verdrag gaan stemmen, want alleen een nee-stem zal dat voldongen feit veroorzaken. Voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis heeft de bevolking dan, op eigen initiatief via een referendum, haar oordeel gegeven over een fundamenteel onderwerp: het EU-associatieverdrag met Oekraïne, en dus de uitbreiding van de interne en externe macht van de EU. Het politieke dilemma dat zich in de botsing van deze twee krachten afspeelt is groot en levensecht. Enerzijds: als dit oordeel van de gehele Nederlandse bevolking door 'volks'vertegenwoordigers aan de kant wordt geschoven is de Nederlandse democratie zo goed als dood. Anderzijds: het lijkt op dit moment in het proces van EU-staatsvorming vrijwel ondenkbaar dat Nederland als enig land tegen dit verdrag zal stemmen. Dit is

dus het allesbepalende dilemma: wie zullen onze politici na 6 april blijken te dienen? *De Nederlanders of de EU?*

Bij een tegenstem op 6 april stoot dus onvermijdelijk een 'unstoppable force', dat wil zeggen *onze democratie en haar soeverein wilsbesluit*, op een 'immovable object': *de EU en haar 'Europees project'*. Op een moment nota bene dat Nederland voorzitter is van de EU en vlak voor het Britse 'in/out' referendum. Hoe deze botsing zal aflopen weten we niet. Wel weten we wat er op het spel staat: onze democratie. Als de EU, al dan niet met de medewerking van onze politieke partijen, erin slaagt een soeverein wilsbesluit van de Nederlandse bevolking te negeren en haar eigen wil, tegen onze zin in door te drukken dan wordt publiekelijk onthuld dat we niet langer in een soeverein, vrij en democratisch land leven, maar de facto onderdeel geworden zijn van een Europese staat, die dan ook nog eens antidemocratisch en anticonstitutioneel blijkt te zijn. In dat geval rest ons nog maar één ding: net als de Britten zo snel mogelijk artikel 50 van het Verdrag van Lissabon in werking te stellen en de EU te verlaten voordat we onze vrijheid, ons land en onze democratie definitief kwijt zijn. Bovendien kan een dergelijke uitslag de Britten bij hun in/uit referendum slechts twee maanden later wellicht net dat zetje en zelfvertrouwen geven uit de EU te stappen. Dat zal ongetwijfeld het begin van het einde van de EU zijn en daarmee luiden we het herstel van onze soevereiniteit, democratie en vrijheid in.

Ga dus stemmen op 6 april en stem tegen!

Bijlage

Enkele artikelen die aantonen dat het geen vrijhandelsverdrag is:

Artikel 84: De geleidelijke aanpassing aan de EU-douanewetgeving zoals deze is neergelegd in de EU-normen en de internationale normen zal plaatsvinden zoals uiteengezet in bijlage XV bij deze overeenkomst.

Artikel 114, 124 en 133: De partijen erkennen het belang van de aanpassing van de bestaande wetgeving van Oekraïne aan die van de Europese Unie. Oekraïne draagt er zorg voor dat zijn bestaande wetten en toekomstige wetgeving geleidelijk in overeenstemming met het EU-acquis worden gebracht

Artikel 138: Oekraïne past zijn wetgeving, met inbegrip van zijn administratieve, technische en andere voorschriften, aan de op dat ogenblik op het gebied, van het internationale zeevervoer bestaande wetgeving van de EU-partij aan, voor zover deze gericht is op de liberalisering en op de wederzijdse toegang tot de markten van de partijen alsmede het verkeer van reizigers en van goederen. Deze aanpassing vangt aan op de datum waarop de overeenkomst wordt ondertekend, en wordt geleidelijk tot alle in bijlage XVII bij deze overeenkomst bedoelde onderdelen van het EU-acquis uitgebreid.

Artikel 148: Het voorziet in de geleidelijke aanpassing van de wetgeving inzake overheidsopdrachten in Oekraïne aan het EU-acquis inzake overheidsopdrachten, en in een institutionele hervorming alsmede de inrichting van een doeltreffend systeem voor overheidsopdrachten op basis van de voor overheidsopdrachten in de EU-partij geldende beginselen,

Artikel 152: Vóór de aanvang van de aanpassing van wetgeving dient Oekraïne bij het Handelscomité een uitgebreid stappenplan voor de tenuitvoerlegging van dit hoofdstuk in, met tijdschema's en termijnen voor alle hervormingen in termen van aanpassing van wetgeving en institutionele capaciteitsopbouw. Dit stappenplan moet in overeenstemming zijn met de in bijlage XXI-A bij deze overeenkomst vermelde fasen en tijdschema's.

Artikel 153: Oekraïne draagt er zorg voor dat zijn bestaande en toekomstige wetgeving inzake overheidsopdrachten geleidelijk in overeenstemming met het EU-acquis op dit gebied worden gebracht.

Artikel 222: Oekraïne streeft naar aanpassing van zijn wetgeving betreffende de gegevensbescherming met betrekking tot geneesmiddelen aan die van de EU binnen een termijn waarover het Handelscomité beslist.

Artikel 256: Aanpassing van wetgeving en handhavingspraktijk Oekraïne past zijn mededingingswetgeving en handhavingspraktijk aan het volgende gedeelte van het EU-acquis aan

Artikel 363: De geleidelijke aanpassing van de Oekraïense wetgeving aan de milieuwetgeving en het milieubeleid van de EU geschiedt overeenkomstig bijlage XXX bij deze overeenkomst

Artikel 394: De partijen bevorderen de geleidelijke aanpassing aan het wet- en regelgevingskader van de EU op het gebied van de informatiemaatschappij en elektronische communicatie.

Artikel 397: De geleidelijke aanpassing aan de wetgeving en het wet- en regelgevingskader van de EU inzake het audiovisueel beleid geschiedt met name zoals uiteengezet in bijlage XXXVI bij deze overeenkomst.